

26.03.2025

KURUL KARARI

Toplantı Tarihi/Sayısı : 12.03.2025/240
Karar Numarası : 2025/164

Konu : Resen İnceleme

Muhatap : Denizli Sarayköy Belediye Başkanlığı

Adres: :-

I. KONU

1. Denizli Sarayköy Belediye Meclisi tarafından Sarayköy'de yaşayan yabancıların nikâh, adres ve numarataj işlemlerinde uygulanan ücretlerin 100 kat arttırılmasına ilişkin alınan kararının ırk ve etnik köken temelinde ayrımcılık yasağını ihlal ettiği iddialarına ilişkin resen incelemedir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. 3/9/2024 tarihinde Denizli Sarayköy Belediyesinin resmi internet sayfası ile sosyal medya hesaplarında Belediye Meclisi tarafından alınan 4/7/2024 tarihli ve 49 sayılı Karar ile 1/8/2024 tarihli ve 55 sayılı Karar neticesinde yabancılar için nikâh, adres ve numarataj işlemlerinde uygulanan ücretlerin 100 kat arttırıldığı haberi yer almıştır.

3. Sarayköy Belediyesi tarafından alınan kararlar ve basına yansıyan açıklamalar nazara alınarak Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 16/8/2024 tarihli ve 2024/771 sayılı toplantısında alınan kararla Sarayköy Belediyesinin yabancılar yönelik ayrımcı muamelede bulunduğu iddiaları hakkında resen inceleme başlatılmıştır. Resen inceleme kapsamında; 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 18'inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Kurum, ihlal iddiasına muhatap olan taraftan yazılı görüşünü sunmasını ister." hükmüne binaen ihlal iddiasına muhatap olan Sarayköy Belediyesinden yazılı görüşü talep edilmiştir.

4. Muhatap Sarayköy Belediyesi tarafından sunulan yazılı görüşte özetle:

a. Belediye Meclisinin 4/7/2024 ve 1/8/2024 tarihli toplantılarında nikâh, adres ve numarataj işlemleri için belirlenen ücret tarifelerinin yabancılar 100 kat arttırılarak uygulanmasına dair karar

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

alındığı,

b. İlgili Meclis Kararlarından sonra yabancı uyruklu bir çiftin nikâh işlemi için Belediyeye başvurduğu ve bu çifte Meclis Kararıyla belirlenen yeni ücret tarifesinin uygulandığı,

c. Eşitlik ilkesi gereğince yabancıların da Belediye hizmetlerinden yararlandığı, fakat vergi ödeyen ve devlete karşı yükümlülüklerini yerine getiren Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ile vergi ödemeyen ve devlete karşı yükümlülüğü de bulunmayan yabancıların Belediye hizmetlerinden aynı bedelle yararlanmalarının vatandaşlar açısından adaletsiz bir uygulama olduğu düşüncesiyle ilgili kararların alındığı belirtilmiş ve haklarında ilgili ücret tarifi uygulanan çiftin başvurusuna ilişkin belgeleri, söz konusu meclis kararlarının birer örneğini ve son beş yıl içerisinde Belediye tarafından yabancıların ve vatandaşların nikâh, adres ve numarataj işlemleri için uygulanan ücret tarifelerini Kurumumuza sunmuştur.

5. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin altıncı fıkrasında insan hakları ve ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin resen incelemelerde, ihlal mağduru şahsen belirlenebilir ise kendisinin veya kanuni temsilcisinin açık rızasının alınmasının şart olduğu belirtilmiş ancak söz konusu resen incelemede ihlal mağdurları şahsen belirlenebilir olmadığından bu madde uygulanmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kanun Önünde Eşitlik" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

(...)

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

7. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

8. Anayasa'nın "Ailenin korunması ve çocuk hakları" başlıklı 41'inci maddesi şöyledir:

"Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar. ..."

9. 20/4/2016 tarih ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinin (d) bendine göre; *"Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukukten tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi"* ifade eder.

10. Mezkûr Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesine göre:

"(1) Herkes, hukukten tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.

(3) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

(...)"

11. Mezkûr Kanun'un "Ayrımcılık türleri" başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasında, ayrımcılık türleri; *"a) Ayrı tutma b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama c) Çoklu ayrımcılık ç) Doğrudan ayrımcılık d) Dolaylı ayrımcılık e) İşyerinde yıldırma f) Makul düzenleme yapmama g) Taciz ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık"* olarak sıralanmıştır.

12. Mezkûr Kanun'un "Ayrımcılık yasağının kapsamı" başlıklı 5'inci maddesinin birinci fıkrasına göre:

"(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. ..."

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

13. Mezkûr Kanun'un "Ayrımcılık iddiasının ileri sürülemeyeceği hâller" başlıklı 7'nci maddesi şöyledir:

"(1) Bu Kanun kapsamında ayrımcılık iddiasının ileri sürülemeyeceği hâller ve istisnalar şunlardır:

... g) Vatandaş olmayanların ülkeye giriş ve ikametlerine ilişkin şartlarından ve hukuki statülerinden kaynaklanan farklı muamele."

14. Mezkûr Kanun'un "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde Kurumun, "Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine inceleme, araştırma, karara bağlama ve sonuçlarını takip etme" görevlerini haiz olduğu düzenlenmiştir.

15. Mezkûr Kanun'un "İspat yükü" başlıklı 21'inci maddesi şöyledir:

"Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

16. Sarayköy Belediye Meclisi tarafından alınan 4/7/2024 tarihli ve 49 sayılı Karar şöyledir: "...09.10.2023 tarih ve 55 sayılı meclis kararı ile onaylanan 2024 yılı Gelir Ücret Tarifesi'ndeki 'Evlendirme Dosyası Hazırlama Ücreti 300,00 TL (KDV Hariç)' ibaresinin; Nikah Akdi Ücreti: 300,00 TL (KDV Hariç) Yabancı Çiftlerden Alınacak Nikah Akdi Ücreti: 30.000,00 TL (KDV Hariç) olarak değiştirilmesine; Belediye Meclisinin 2024 yılı Temmuz ayı toplantısının 04.07.2024 tarihli 1. birleşiminde mevcudun oybirliği ile karar verildi."

17. Belediyenin 1/8/2024 tarihli ve 55 sayılı Kararı ise şöyledir: "...09.10.2023 tarih ve 55 sayılı meclis kararı ile onaylanan 2024 yılı Gelir Ücret Tarifesi'ne; Adres ve Numarataj Belgesi Ücreti; Yabancılardan 30.000,00 TL+KDV şeklinde ücret eklenmesine; Belediye Meclisinin 2024 yılı Ağustos ayı toplantısının 01.08.2024 tarihli 1. Birleşim 2. Oturumunda mevcudun oybirliği ile karar verildi."

18. Belediyenin kurumsal internet sitesinde yer alan habere göre alınan kararlara ilişkin olarak Sarayköy Belediye Başkanı M.S.K. şu değerlendirmelerde bulunmuştur: "Bu gündemimizin ana konusu Suriyeliler. Bizim memleketimizde bizim kurallarımız geçerlidir ve

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

misafirlik de belli bir yere kadar. Belli bir saatten sonra sıkıntı veriyor, biz yöneticiler ve vatandaşlar bu sıkıntıyı yaşamaktayız. Şu anda bizim geleceğimizi sıkıntıya sokan bir süreç içerisinde olduğumuzu düşünüyorum. Bizler de Sarayköy Belediyesinin yöneticileri olarak gerek iktidar gerekse muhalefet meclis üyeleri olsun vatanımızın birliği ve beraberliği aynı şekilde memleketimizdeki yaşam kalitesinin yükselmesi için biz yöneticiler olarak bazı önlemler almamız gerekiyor. Yabancı uyruklu vatandaşlar da gerek numarataj, gerek adres gerekse nikah ücretleri konusunda artırım kararı aldık, yabancı uyruklu vatandaşlar evlenmek veya ilçemizde oturmak istiyorlarsa artık aldığımız bu kararları yerine getirmek zorundalar ve bu saatten sonra da yabancı uyruklu kişiler memleketimizde yaşayacaklarsa da bu bedeli ödemek zorundalar. Bundan sonraki süreç içerisinde Belediyemizin yabancı uyruklu kişilere yardımı veya bu kişilerin işlerini kolaylaştırmaya yönelik bir faydası olmayacaktır.”.

19. Sarayköy Belediyesi tarafından 23/10/2024 tarihinde Kurumumuza sunulan yazılı görüşte, eşitlik ilkesi gereğince yabancıların da Belediye hizmetlerinden yararlandığı fakat vergi ödeyen ve devlete karşı yükümlülüklerini yerine getiren Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ile vergi ödemeyen ve devlete karşı yükümlülüğü de bulunmayan yabancıların Belediye hizmetlerinden aynı bedelle yararlanmalarının vatandaşlar açısından adaletsiz bir uygulama olduğu düşüncesiyle ilgili kararların alındığı belirtilmiştir. Belediye tarafından sunulan nikâh, adres ve numarataj belgesi ücretleri incelendiğinde; 2020 yılından itibaren nikâh ücretlerinde her yıl artış olduğu, ancak söz konusu ücretler belirlenirken Türk vatandaşları ve yabancılar için herhangi bir ayrıma gidilmediği ve yabancılar için ayrı nikâh ücreti uygulamasının ilk kez 4/7/2024 tarihli Belediye Meclis Kararı ile alındığı, adres ve numarataj belgesi için ise 2020 yılından bu yana vatandaş ile yabancı ayrımı olmaksızın herhangi bir ücret belirlenmediği, ilk kez 1/8/2024 tarihli Belediye Meclis Kararıyla yabancılar için adres ve numarataj belgesi ücretinin eklendiği tespit edilmiştir.

20. Bu çerçevede Sarayköy Belediyesinin almış olduğu kararlarda her ne kadar vatandaş olan ve olmayan yönünden bir farklılık öngörülmekteyse de, söz konusu kararlar Belediye Başkanın "*Bu gündemimizin ana konusu Suriyeliler. (...)*" şeklindeki beyanları karşısında esas olarak Suriye'den ülkemize gelen ve geçici koruma statüsünden faydalanan kişilere yönelik olduğu değerlendirilmektedir. Dolayısıyla Belediyenin nikâh, adres ve numarataj hizmeti sunumunda ırk ve etnik köken temellerinde ayrımcılık yasağını ihlal edip etmediğinin incelenmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

21. Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı, bazen yan yana ve bazen de aynı şeyi ifade etmek üzere kullanılabilen kavramlardır. Günümüzde eşitlik ilkesi, insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelerin ayrılmaz parçasıdır. Başka bir deyişle eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı, uluslararası hukukun en üstünde yer alan temel hukuk normu olarak kabul edilmektedir. Bu itibarla eşitlik ilkesi, hem başlı başına bir hak hem de diğer insan hak ve özgürlüklerinden yararlanılmasında hâkim, temel bir ilke olarak kabul

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

edilmelidir (Anayasa Mahkemesi (AYM), Tuğba Arslan [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, para. 107).

22. Anayasa’da eşitlik ilkesinin tanımına yer verilmemiş olsa da AYM, eşitlik ilkesini şu şekilde tanımlamıştır: “*Anayasa’nın 10. maddesinde yer verilen eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa’da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.*” (AYM, E. 2009/47, K. 2011/51,17/3/2011).

23. Anayasa’nın 10’uncu maddesi ayrımcılık yasağı biçiminde düzenlenmemiş olsa bile eşitlik ilkesinin anayasal bağlamda her durumda dayanılacak normatif bir değer taşıması nedeniyle ayrımcılık yasağının da etkili bir şekilde hayata geçirilmesi gerekir (AYM, E.1996/15, K.1996/34, 23/9/1996). Başka bir deyişle eşitlik ilkesi somut bir ölçü norm olarak ayrımcılık yasağını da içerir (AYM, Tuğba Arslan, para. 108; Nurcan Yolcu, B. No: 2013/9880, 11/11/2015, para. 30; Gülbu Özgüler [GK], B. No: 2013/7979, 11/11/2015, para. 37).

24. Anayasa’nın 10’uncu maddesi, eşitlik ilkesinden faydalanacak kişiler ve ilkenin kapsamı konusunda bir sınırlama getirmemiştir. Anayasa’nın 11’inci maddesinde yer alan “*Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.*” hükmü uyarınca Anayasa’nın "Genel Esaslar" bölümünde düzenlenen eşitlik ilkesinin sayılan organlar, kuruluşlar ve kişiler açısından da geçerli olduğu açıktır. Bunun yanı sıra Anayasa’nın 10’uncu maddesinin son fıkrasında yer alan “*Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.*” hükmü gereğince yasama, yürütme ve yargı organları, idari makamlar eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağına uygun davranmakla yükümlüdür (AYM, Nuriye Arpa, B. No: 2018/18505, 16/6/2021 para. 41; Nurcan Yolcu, para. 35; Gülbu Özgüler, para. 42).

25. Ayrımcılık yasağı, uluslararası insan hakları hukukunun da temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde özel olarak düzenlenmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) 14’üncü maddesine göre: “*Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır."

26. Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin (MSHS) 2'nci maddesinin birinci paragrafı, Sözleşme'ye taraf her Devletin kendi ülkesinde yaşayan ve yetkisi altında bulunan tüm bireylere ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka fikir, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğum ya da başka bir statü bakımından hiçbir ayırım gözetmeksizin bu Sözleşme'de tanınan hakları sağlamak ve bu haklara saygı göstermek yükümlülüğünü dile getirir. Sözleşme'nin 26'ncı maddesi herkese yasalar önünde eşitlik sağlanması ve herkesin hiçbir ayırım gözetilmeksizin yasalarca eşit derecede korunması gereğini ve bu bakımdan yasaların her türlü ayırımı yasaklayarak ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka fikir, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğum veya diğer statüler gibi her bağlamda ayrımcılığa karşı eşit ve etkili korumayı sağlaması gerektiğini dile getirir (Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Hakları Komitesi: 1989 tarihli 18 No'lu Genel Yorum).

27. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ise ayrımcılığı kısaca "nesnel ve makul bir gerekçe olmaksızın, konuyla ilgili olarak benzer durumda olan kişilere farklı muamele edilmesi" olarak tanımlamaktadır (AİHM, Zarb Adami/Malta, B. No. 17209/02, 20/6/2006, para. 71). AİHM, farklı muamelenin "objektif ve makul bir nedene dayanmaması", yani "meşru bir amacı" izlememesi ya da "tercih edilen araç ile ulaşılması hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisinin bulunmaması" hâlinde Sözleşme'nin 14'üncü maddesi bağlamında ayrımcı nitelikte olacağını belirtmiştir (AİHM, Beian/Romanya (1), B. No: 30658/05, 6/12/2007, para. 58-64). AİHM, Sözleşme'nin 14'üncü maddesinin uygulanmasına ilişkin ölçütleri ortaya koyduğu Belçika Dil Davası'nda şu hususları dile getirmiştir: *"Belirli bir farklı muamelenin, Sözleşme'de belirtilen haklar veya özgürlüklerin kullanılması ile ilgili olarak 14'üncü maddeye aykırı olup olmadığı tespitine olanak sağlayacak ölçütler bulmaya çalışmak elbette önemlidir. Mahkeme bu konu ile ilgili olarak, çok sayıda demokratik devletin hukuk uygulamasından elde edilebilecek ilkeleri göz önünde tutarak, fark gözetmenin makul ve nesnel bir gerekçeyle haklı kılınmaması durumunda eşit muamele ilkesinin ihlal edileceğine karar vermiştir. Bu şekilde, haklı kılınan farklı muamelenin olup olmadığı, gözden geçirilmekte olan tedbirin amacı ve etkisi ile bağlantılı olarak değerlendirilmeli; demokratik toplumlarda genellikle geçerli olan ilkeler göz önünde tutulmalıdır. Sözleşme'de yer alan haklardan birinin kullanılmasında uygulanan farklı muamele, yalnızca meşru bir amaç izlememelidir: Kullanılan araçlar ve gerçekleştirilmek istenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi olduğu açıkça ortaya koyulmadığı takdirde, 14. madde aynı şekilde ihlal edilmiş*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

olacaktır.” (AİHM, Belçika Dil Davası/Belçika, B. No. 1474/62, 23/7/1968, para. 10). Bu aşamada AİHM’in ortaya koyduğu ölçüt iki hususu içermektedir. Bu hususlar; farklı muamele için “meşru bir amacın bulunması” ve farklı muamele ile izlenen amaç arasında “makul bir orantılılık ilişkisi” olup olmadığının değerlendirilmesidir.

28. Evlenme ve aile kurma hakkı; İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (İHEB), MSHS ile AİHS’de düzenlenmiştir. İHEB’in 16’ncı maddesinin birinci fıkrası şu şekildedir: *“Evlenme çağına gelen her erkek ve kadın, ırk, uyrukluk ve din bakımlarından hiçbir kısıtlamaya uğramaksızın evlenmek ve aile kurmak hakkına sahiptir.”*. Aynı doğrultuda MSHS’nin 23’üncü maddesi ile AİHS’nin 12’nci maddesinde de evlilik çağına gelen her bireyin evlenmek ve aile kurmak hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. AİHS’nin 12’nci maddesinde evliliğin ulusal yasalara uygun olarak yapılacağı belirtilmiş ve bu konuda devletlere düzenleme yapma inisiyatifi verilmiştir. Devletler evlenme hakkı ile ilgili bazı usul şartları getirebilir ise de bu şartların hakkın özünü dokunmaması gerekmektedir. (F./ İsviçre, B. No: 11329/85, 18/12/1987, para 32) Evlenme hakkını aşırı derece zorlaştıran prosedürlere yer verilmesi veya bunların ayrımcı bir şekilde uygulanması AİHS’ye aykırılık teşkil edecektir. (K. M./Birleşik Krallık, B. No: 30309/96, 9/4/1997, para. 2). Nitekim AİHM’nin 2010 tarihli O’Donoghue ve Diğerleri/Birleşik Krallık kararında; “evlilik için yüksek dosya ücreti ödeme zorunluluğunun muhtaç kimseler açısından evliliğe ciddi bir engel oluşturduğunu tespit ederek bunun evlilik hakkının özünü ihlal eder nitelikte” olduğu vurgulanmaktadır.

29. Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme’nin 1’inci maddesinin ikinci bendi, “Bu sözleşme, Taraf Devletlerin vatandaşları ile vatandaş olmayanlar arasında getirdiği farklara, dışlamalara, kısıtlamalara veya tercihlere uygulanmayacaktır.” hükmünü haizdir. Birleşmiş Milletler Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesinin (CERD) Vatandaş Olmayanlara Karşı Ayrımcılık konulu 30 No.lu Tavsiye Kararı’nda ise şu hususlara yer verilmiştir: “1’inci maddenin ikinci bendini yorumlarken temel ayrımcılık yasağının göz ardı edilmemesi gerekir; bu nedenle, bu bent özellikle İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi ve Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesinde tanınan ve ilan edilen hak ve özgürlüklerden hiçbir şekilde ayrı tutularak yorumlanmamalıdır.

30. Yine yukarıda anılan tavsiye kararında vatandaşlık veya göçmenlik statüsüne ilişkin olmak üzere şu değerlendirmelere yer verilmiştir: *“Sözleşmeye göre, vatandaşlık ya da göçmenlik statüsü esasında Sözleşmenin hedef ve amaçları ışığında değerlendirildiğinde meşru bir hedefe yönelik olmayan ve bu hedefe ulaşmak açısından orantılı olmayan kriterlere göre farklı bir muamele yapılmışsa, bu muamele ayrımcı nitelikte olacaktır.”* Tavsiye Kararı’nda taraf devletlere bazı genel nitelikte tedbirler alınması gerektiği tavsiye edilmiştir. Söz konusu tavsiyeler ise şunlardır: *“İrk*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

ayrımcılığına karşı mevzuatta yer alan güvencelerin göçmenlik statüsüne bakılmaksızın vatandaş olmayanları kapsamasını ve mevzuatla ilgili uygulamanın vatandaş olmayanlara karşı ayrımcı sonuçlar doğurmamasını sağlamak; göçmenlik politikalarının kişilere karşı ırk, renk, soy, ya da ulusal veya etnik köken nedeniyle ayrımcı bir etkisinin olmamasını sağlamak; vatandaş olmayanlara yönelik yabancı düşmanı tutum ve davranışlara, özellikle de nefret söylemi ve ırk nedeni şiddete karşı adım atmak ve vatandaş olmayanların durumuyla ilgili olarak ayrımcılık yapılmaması ilkesinin daha iyi anlaşılması için çaba harcamak; özellikle siyasetçilerin, kamu görevlilerin, eğitimcilerin ve medyanın ortaya koyduğu, internet ve diğer elektronik iletişim ağları üzerinde ve genel olarak toplumda ırk, renk, soy, ya da ulusal veya etnik köken nedeniyle 'vatandaş olmayan' nüfus gruplarına mensup kişileri hedef gösterme, damgalama, klişeleştirme ya da profil çıkartmaya yönelik eğilimlere karşı kararlılıkla eyleme geçmek.”.

31. Irkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu (ECRI) Irkçılık, Yabancı Düşmanlığı, Anti- Semitizm ve Hoşgörüsüzlükle Mücadele başlıklı 1 No.lu Genel Politika Tavsiye Kararı’nda, taraf devletlere, “*Kamu hizmetleri ile sağlık, eğitim hizmetleri ve sosyal hizmetler gibi kamusal nitelik taşıyan hizmetlerin, toplum üyeleri arasında hiçbir ayrım gözetemeyecek şekilde herkese açık olmasını temin etmek*” tavsiyesinde bulunmuştur.

32. AİHM, ırk ve etnik mensubiyet kavramlarını açıklarken, dil, din, milliyet ve kültürün ırktan ayrılamaz olabileceğini kabul ettiği Timishev/Rusya kararında şu hususları ifade etmiştir: “*Etnik mensubiyet ve ırk, bağlantılı ve örtüşen kavramlardır. Irk kavramı, insanların, cilt rengi veya yüz özellikleri gibi morfolojik niteliklere göre alt türlere biyolojik tasnif düşüncesine dayanırken; etnik mensubiyetin kökeni ortak milliyet, kabile aidiyeti, dini inanç, paylaşılan dil veya kültürel ve geleneksel kökenler ve temeller düşüncesinde yatar.*” (AİHM, Timishev/Rusya, B. No: 55762/00 ve 55974/00, 13/12/2005, para. 55).

33. Yukarıda belirtilen ayrımcılık yasağı ile ırk ve etnik köken temellerine ilişkin genel ilkelerin somut olaya uygulanması noktasında ise ilgili Belediye Meclisi kararlarının Anayasa’nın 10’uncu maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi ve 6701 sayılı Kanun’un ayrımcılık yasağına ilişkin hükümleri ile ele alınması gerekmektedir.

34. Anayasa’nın 10’uncu maddesinde ve 6701 sayılı Kanun’da eşitlik ilkesinden vatandaş, uyruklu gibi ayrımlar olmaksızın herkesin yararlanacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla eşitlik ilkesi ile ayrımcılık yasağının korumasından sadece Türk vatandaşları değil aynı zamanda hukuki statüsü farklı olan ülke içindeki yabancılar da yararlanabilecektir (TIHEK, K. No: 2022/175, para. 44). 6701 sayılı Kanun’un 3’üncü maddesinin birinci fıkrasında “ırk ve etnik köken” dahil olmak üzere belirtilen

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

temellerde ayrımcılık yasaklanmıştır.

35. Somut olay kapsamında muhatap Sarayköy Belediye Meclisi tarafından alınan kararların mahiyetini ortaya koyabilmek bakımından Belediyenin yazılı görüşünde değindiği hususları değerlendirmek gerekmektedir. Söz konusu yazılı görüşünde Belediye, "eşitlik ilkesi gereğince yabancıların da Belediye hizmetlerinden yararlandığı fakat vergi ödeyen ve devlete karşı yükümlülüklerini yerine getiren Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ile vergi ödemeyen ve devlete karşı yükümlülüğü de bulunmayan yabancıların Belediye hizmetlerinden aynı bedelle yararlanmalarının vatandaşlar açısından adaletsiz bir uygulama olduğu düşüncesiyle" ilgili kararların alındığına belirtmiştir. Her ne kadar Belediye, yabancılar ile Türk vatandaşları arasındaki söz konusu uygulama farklılığını, vatandaşların devlete karşı vergi gibi birtakım yükümlülükleri yerine getirdiğine dolayısıyla da yabancılarla kıyasla belirli ayrıcalıklarla donatılmalarının gerektiğine dayanarak haklılaştırmaya çalışsa da; yukarıda zikredilen ulusal ve uluslararası mevzuat çerçevesinde ilgili uygulamaların yabancıların temel hak ve hürriyetlerini ihlal edecek ve ayrımcı sonuçlar doğuracak nitelikte olmaması gerekmektedir.

36. 6701 sayılı Kanun'un ayrımcılık yasağının kapsamını düzenlediği 5'inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar."* hükmü ile kamu kurum ve kuruluşlarının hizmet sunumu aşamasında farklı saiklerle ayrımcı muamele sergilemeleri yasaklanmaktadır. Nikâh hizmeti ile adres ve numarataj işlemleri, günümüzde yerel yönetim olan belediyeler tarafından sunulan, kamu hizmeti niteliği taşıyan, münhasıran belediyelere bırakılmış bir hizmettir. Kamu hizmeti, AYM tarafından *"Devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların gözetim ve denetimleri altında, genel ve ortak gereksinimleri karşılamak, kamu yararı ya da çıkarını sağlamak için yapılan ve topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinliklerdir."* (AYM, E. 1994/71, K. 1995/23, 28/6/1995) şeklinde tanımlanmıştır. Belediyeler, sınırları içinde sunmuş oldukları hizmetlerle toplumun temel ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bununla birlikte söz konusu hizmetlerin sunumunda yerel yönetimler Anayasa'nın 2'nci maddesindeki sosyal devlet ilkesi ve 10'uncu maddesindeki eşitlik ilkesini göz önüne almalıdır. 13/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Hemşehri hukuku" başlıklı 13'üncü maddesine göre herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Bu kapsamda bulunduğu belediyenin sınırları içinde ikamet eden her bireye karşı yerel yönetimler eşit davranmakla yükümlüdür. Belediyelerin özellikle kendisine mevzuatla verilen ve tekel niteliğinde olan imar, kanalizasyon, su, nikâh gibi hizmetlerin sunumunda adil, şeffaf, hesap verilebilir ve sosyal devlet ilkesine uygun hareket etmesi gerekir. Tüketicilerin söz konusu hizmetleri, alternatif bir kişi veya kurumdan talep etme imkânının bulunmaması hususu da gözetildiğinde belediyelerin, hizmetlere ilişkin tarife ücretlerini fahiş olarak belirlemesi, nikâh hizmetlerine erişimi de zorlaştıracak ve belediyelere Kanunla verilen tekel yetkisinin kötüye kullanımı olacaktır. Sözleşmede güçlü olan tarafın tekel yetkisini kötüye kullanması ayrıca Türk Borçlar Kanunu’nun 27’nci maddesinde sözü edilen “ahlaka aykırılık” kavramı kapsamında da değerlendirilebilecek bir husustur (TİHEK, K. No: 2022/175; 15/3/2022, para. 50).

37. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun “Meclisin görev ve yetkileri” başlıklı 18’inci maddesi belediye meclisinin görev ve yetkilerini düzenlemektedir. Bu kapsamda, ilgili maddenin (f) bendinde *“Kanunlarda vergi, resim, harç ve katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı hizmetler için uygulanacak ücret tarifesini belirlemek”* hükmü ile belediye meclisine bu konuda da görev ve yetki verilmiştir. Yine 29/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu’nun “Ücrete tabi işler” başlıklı 97’nci maddesi “Belediyeler bu Kanunda harç veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkilidir. Belediye’ye tekel olarak verilmiş işler kendi özel hükümlerine tabidir” hükmünü ihtiva etmektedir. 5393 sayılı Kanun gereğince belediye meclisi, belediyenin karar organıdır ve bütçe, kesin hesap, çalışma programı, imar planı ve programı, borçlanma, ücret tarifeleri, belediye taşınmazları ile ilgili kararlar belediye meclisi tarafından alınmaktadır. Dolayısıyla gerek Belediye Kanunu gerekse de Belediye Gelirleri Kanunu, belediyelere nikâh, adres ve numarataj tarifesini düzenleme yetkisi ve görevi vermektedir. Ancak ilgili belediyeler bu hizmetin sunumunda eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı hükümlerini nazara alarak idari işlem tesis etmelidirler. Anayasa’nın 10’uncu maddesinin dördüncü fıkrası devlet organları ve idare makamlarına birtakım zorunluluklar yüklemiştir. İlgili hükme göre, *“Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.”* Dolayısıyla belediyelerin de bu temel ilkeye riayet ederek idari işlem tesis etmesi gerekmektedir. Yine *“Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü”* başlıklı 11’inci maddesinde, Anayasa hükümlerinin; yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kuralları olduğu vurgusu yapılarak, kanunların da Anayasa’ya aykırı olamayacağı hatırlatılmıştır. Belediyeler sundukları hizmetlerde kâr amacı gütmeyecekleri gibi, toplumun farklı bir kesimine yönelik meşru amaç ve orantılılık şartlarını taşımayan farklı bir fiyatlandırma politikası da belirleyemeyeceklerdir. Nikâh, adres ve numarataj hizmeti gibi sadece Belediyeler tarafından yürütülen bir hizmetin sunumunda toplumun farklı kesimlerine hizmet sunulmaması veya hizmet sunumunda hukuka aykırı farklı esaslar uygulanmaması gerekmektedir. Netice

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

itibarıyla belediyeler de bu temel normlara riayet ederek idari işlem tesis etmek ve aldıkları kararlarda eşitlik ilkesi ile ayrımcılık yasağına hanel getirmemek zorundadırlar (TIHEK, K. No: 2022/175; 15/3/2022, para. 51).

38. Sunduğu yazılı görüşte Belediye, vergi ödeyen ve devlete karşı yükümlölüklerini yerine getiren Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ile vergi ödemeyen ve devlete karşı yükümlölüğü de bulunmayan yabancıların Belediye hizmetlerinden aynı bedelle yararlanmalarının vatandaşlar açısından adaletsiz bir uygulama olduğı düşüncesiyle ilgili kararların alındığını belirtmiştir. Kararlara ilişkin olarak Sarayköy Belediye Başkanı, “Bu gündemimizin ana konusu Suriyeliler. (...)” şeklindeki beyanıyla kararların ana odağının geçici koruma statüsü altındaki kişiler olduğunu, belli bir saatten sonra misafirliğin sıkıntı verdiğini, memleketin yaşam kalitesinin artırılması için bazı önlemlerin alınması gerektiğini, yabancı uyruklu kişilerin evlenmek veya ilçede oturmak istemeleri halinde ilgili kararlar gereğince belirlenen bedeli ödemek zorunda olduklarını, bundan sonra Belediyenin yabancılara yardımı veya bu kişilerin işlerini kolaylaştırmaya yönelik bir faydasının olmayacağını ifade etmiştir.

39. Alınan kararlar, Belediyenin yazılı görüşü ve Belediye Başkanının açıklamaları bir bütün olarak değerlendirildiğinde her ne kadar Belediye yazılı görüşünde, Belediyenin ilgili hizmetlerinden vatandaşların yabancılarla aynı bedelle yararlanmalarının vatandaşlar açısından adaletsiz olduğı saikine dayanarak söz konusu kararların alındığını belirtse de, asıl amacın İlçede bulunan Suriyelilerin ilçeden ayrılmalarının istenmesinden kaynaklandığı, ilgili hizmetler için olağanın dışında bedeller belirlenerek bu amacın gerçekleştirilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. Bu çerçevede Belediye Meclisinin söz konusu kararlarının meşru bir amaç taşımadığı değerlendirilmektedir.

40. Somut olayda Belediye Meclis Kararlarının, yabancılara yönelik Belediyenin sunduğı nikâh, adres ve numarataj işlemlerinde ırk ve etnik köken temellerinde ayrımcılık içerdiği görülmektedir. Yukarıda da değinildiğı üzere, bir kişinin ırkı, ulusal veya etnik kökeni nedeniyle, daha olumsuz ve haklılaştırılmayan bir muameleye maruz bırakılması ya da yalnızca ırkı veya ulusal ve etnik kökeni nedeniyle, kamuya açık yerlere ve hizmetlere erişiminin engellenmesi, hem ülkemizin taraf olduğı uluslararası sözleşmeler, hem de ulusal hukukumuz tarafından yasaklanmıştır. Söz konusu karar ilçede bulunan yabancıların nikah hizmeti ile adres ve numarataj hizmetlerine erişimi kapsamında haklılaştırılmayan ve makul bir gerekçeye dayanmayan farklı bir muamele olduğundan 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde düzenlenen ayrımcılık yasağının ihlal edildiğı kanaatine varılmıştır.

41. Somut olayda gerçekleşen ayrımcılık yasağı ihlali bakımından; ihlalin etki ve sonucunun ağırlığı, nikâh, adres ve numarataj hizmeti sunumunda muhatabın mevzuat uyarınca sahip olduğı yetkinin çerçevesi ve muhatabın güçlü konumda bulunması göz önünde bulundurularak ihlal konusu eylemle ilgili

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

muhabata üst sınırdan idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.

V. KARAR

A. Resen incelemede AYRIMCILIK YASAĞININ İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Muhatap Denizli Sarayköy Belediye Başkanlığı hakkında 204.285,00 TL
(İkiYüzDörtBinİkiYüzSeksenBeş TL) İDARİ PARA CEZASI UYGULANMASINA,

C. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

Ç. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine
başvurulabileceğine,

12/3/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TIRYAKI
II. Başkan

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan
(Görevli)

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi
(İzinli)

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :